

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ ПОВНОВАЖЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ, ТА ЙОГО АДАПТАЦІЯ ДО ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ

СІВЕРІН Дмитро Володимирович - здобувач кафедри загальноправових дисциплін факультету права та масових комунікацій Харківського національного університету внутрішніх справ

УДК 342.953

В статье исследованы признаки и формы перераспределения собственных полномочий органов, осуществляющих полномочия связанные с исполнением судебных решений, что позволило сгруппировать их в централизованные и децентрализованные системы исполнительного производства. Доказано, что зарубежный опыт деятельности органов, осуществляющих полномочия, связанные с исполнением судебных решений, способствует повышению эффективности деятельности Государственной исполнительной службы Украины, укреплению её организационно-правовой структуры и, как следствие, обеспечению гарантий защиты прав и охраняемых законом интересов граждан и юридических лиц в процессе исполнительного производства.

Ключові слова: Державна виконавча служба, державний виконавець, судові рішення, виконавче провадження, зарубіжний досвід, адаптація.

Постановка проблеми

В умовах побудови громадянського суспільства в Україні виникає необхідність постійно вносити зміни та вдосконалювати процес державного управління в усіх сферах нашого життя, без винятку і у сфері організації примусового виконання рішень судів. Одним зі шляхів вдосконалення діяльності органів державної виконавчої служби є вивчення позитивного досвіду інших держав у цій сфері та по можливості запровадження його кращих зразків в нашій державі.

У зв'язку з цим, доцільно розглянути досвід примусового виконання рішень за кор-

доном та джерел формування основних існуючих систем права, з метою подальшої імплементації у вітчизняне законодавство.

Аналіз останніх досліджень

Підвищення ефективності діяльності та функціонування Державної виконавчої служби України, а також перейняття позитивного зарубіжного досвіду та формування національного – залишаються одними з найпріоритетніших завдань сучасної адміністративно-правової науки в означеній сфері дослідження. У контексті публічного управління проблематику функціонування Державної виконавчої служби України досліджували Б. Я. Бачук, Ю. В. Білоусов, І. Л. Бородін, О. Р. Кузь, О. В. Лавринович, С. Ю. Лобанцев, Є. І. Мезенцев, М. П. Омельченко, М. В. Оніщук, Д. П. Фіолевський, М. Й. Штефан, М. М. Шупеня й інші науковці та практики. Окремі аспекти теорії та практики функціонування Державної виконавчої служби України у незалежній Україні, шляхи покращення діяльності зазначеного органу шляхом імплементації зарубіжного досвіду також вивчали А. М. Авторгов, Р. В. Ігонін, Л. В. Крупнова, А. І. Перепелиця, С. М. Серьогін, В. Ю. Солодкий, М. І. Рудакевич, Ю. А. Сульженко, А. М. Фоменко, О. З. Хотинська, С. В. Щербак та ряд інших, праці яких стали теоретичною основою даної праці.

Виклад основного матеріалу

Розвинена система виконання судових рішень існує у Франції, в якій судові виконавці

– це приватні особи, які здійснюють повноваження з примусового виконання рішень судів за ліцензією [1, с. 250]. Наразі їх правовий статус поєднує в собі ознаки державного службовця та приватного підприємця. Судовий виконавець Франції має бути юристом з вищою освітою, пройти дворічне стажування в конторі судового виконавця, що практикує, та скласти державні іспити. Після цього прокуратура відповідного територіального округу та Департаментська (регіональна) палата готують висновок щодо придатності претендента до зайняття посади судового виконавця. Судові виконавці призначаються на посаду наказом Міністра юстиції Франції, а дисциплінарно – підпорядковуються прокурорам Республіки.

Судовий виконавець має право, здійснюючи свої повноваження, діяти одноособово або вступити до об'єднання судових виконавців. Оскільки судовий виконавець несе персональну відповідальність за спричинені ним збитки, спільнота судових виконавців страхує власні ризики, а страхові премії розподіляються всередині спільноти виконавців. При здійсненні повноважень з примусового виконання рішень судовий виконавець діє від імені держави і є посадовою особою, яка вправі застосовувати заходи державного примусу.

З метою підтримання на належному рівні професійних якостей судових виконавців через Національну школу судочинства та інші навчальні заклади провадиться програма безперервної освіти судових виконавців. Регіональні семінари з актуальних проблем примусового виконання рішень судів організовуються та здійснюються під проводом Інституту безперервної освіти судових виконавців.

Як і в інших країнах континентальної системи права, судові виконавці Франції діють на низовому рівні місцевих судів. Судовий виконавець вправі не тільки виконувати рішення судів, але й офіційно вручати судові та несудові документи за місцем проживання зацікавлених осіб, складати протоколи з різних питань судочинства, надавати юридичні консультації тощо.

Законодавство Італії передбачає одним з основних засобів забезпечення виконан-

ня зобов'язання саме іпотеку [1, с. 251]. Виконавчі документи поділені на три основні групи: 1) вироки суду та інші судові акти, що за законом мають безумовну виконавчу силу; 2) цінні папери та інші акти, яким законом надано силу судових актів; 3) юридичні акти за грошовими зобов'язаннями, отримані нотаріусами та іншими державними службовцями, повноважними отримувати такі акти.

Примусовому виконанню передують оголошення виконавчого документа та повідомлення (припис щодо виконання зобов'язання в термін 10 днів). Повідомлення втрачає свою силу, якщо примусове виконання рішення не розпочато протягом 90 днів з моменту його оголошення. Основним засобом примусового виконання рішення є примусове відчуження майна боржника, що провадиться під керівництвом виконавчого судді. Виконавчий суддя призначається головою суду за поданням секретаря за справою протягом двох днів після формування справи. Якщо суддя вважає за необхідне заслухати сторони та інших зацікавлених осіб, а також у випадках, передбачених законом, суддя призначає слухання, на яке має з'явитися кредитор, що вніс клопотання про опис майна, а також боржник й інші особи. Опис майна провадиться у формі припису судового виконавця боржникові з вимогою утриматися від будь-яких дій, спрямованих на відчуження майна та доходів від користування цим майном. При цьому боржник може уникнути опису майна, якщо здійснить платіж суми боргу та 20% судових витрат. Оплата провадиться через судового виконавця.

Італійське законодавство передбачає низку об'єктів майна (абсолютного та відносного), яке не підлягає опису та арешту.

У свою чергу, порядок виконавчого провадження в Німеччині регулюється Цивільно-процесуальним кодексом Німеччини. Виконання рішень здійснюється в тому муніципальному суді, на території якого необхідно провести виконавчі дії. Безпосередньо виконавче провадження здійснюють реєстратори цього суду, що повноважні діяти на підставі спеціального сертифікату, який надає право виконувати рішення суду. Для виконання рішення мають виконуватися такі посилання: сторона повинна мати остаточне

рішення за справою; рішення має містити пункт (вказівку) про виконання; рішення з пунктом про виконання має бути вручене стороні, проти якої постановлено рішення.

Унікальність виконавчого провадження Швеції визначається наявністю Виконавчого Кодексу [1, с. 253]. Заява про виконання рішення може ґрунтуватися на таких підставах: судове рішення, наказ або постанова; урегулювання (мирова угода), затверджена судом; ухвалення наказу про сумарне стягнення; рішення, винесеного адміністративним органом та ін. Заява про примусове виконання надається у письмовій або усній формі. Місцем виконання рішення є суд, на території якого мешкає боржник. У спорах стосовно нерухомості виконання рішення здійснює суд, на території якого перебуває це майно.

Виконавчий Кодекс Швеції розподіляє справи з примусового виконання рішень прилюдного та приватного характеру. Справи прилюдного характеру – це справи про стягнення штрафів, податків, мита тощо.

Порядок примусового виконання рішень судів та інших органів у Сполучених Штатах Америки врегульовано на федеральному рівні – Федеральними правилами цивільного судочинства (The Federal Rules of Civil Procedure). Втім кожен конкретний штат має власні правила цивільного судочинства, тому питання щодо визнання та виконання на території штату рішення іншого штату провадиться у позовному порядку (suit on the judgement).

Правила цивільного судочинства США дозволяють застосовувати різні засоби примусового виконання рішення – звернення стягнення на майно боржника, звернення стягнення на його доходи та ін. Природно, що обраний засіб примусового виконання визначає і процедуру виконання рішення.

Важливим є те, що судовий пристав у США на відміну від багатьох інших країн світу жодним чином не здійснює примусове виконання рішень, оскільки його основним завданням є підтримання правопорядку в залі судового засідання та окремі організаційні моменти засідання (відкриття, закриття тощо).

Примусове виконання рішень судів та інших органів в США можуть здійснювати такі органи: Федеральна служба Маршалів (The

U.S. Marshals Service) провадить примусове виконання переважно за рішеннями судів федеральної ланки або (за дорученням суду) інші особливо складні та важливі рішення; Служба шерифів (The sheriffs office) – покликана здійснювати примусове виконання за більшістю рішень судів штатів. Власне, шериф – це державний службовець, виборна посадова особа, основними функціями якого є підтримання громадського порядку на території певної громади, дорожнє патрулювання, затримання правопорушників, проведення оперативно-розшукової діяльності тощо, тобто суто поліцейні функції. Шериф обирається на обмежений строк, з правом переобрання, має штат власних помічників [2; 3].

Крім того, в окремих штатах (наприклад, в Каліфорнії) виконання рішень судів можуть провадити: 1) констеблі – штатні працівники суду, підлеглі суддям та судовим приставам; 2) Служба судових виконавців окружної судової ради здійснює здебільшого адміністративні функції і виконує окремі категорії рішень, наприклад, рішення про недопущення дискримінації за ознаками статі; 3) Агенції по стягненню – це недержавні агенції, що здійснюють неформальний тиск на боржників. Основний засіб вчинення певного тиску за боржника – це письмові звернення до останнього стосовно початку правових дій проти боржника. Такі агенції діють на підставі ліцензії і нерідко мають в штаті не тільки адвокатів, але й приватних сищиків. Оскільки раніше в практиці таких агенцій часто зустрічалися зловживання, федеральне законодавство та державні структури в теперішній час ретельно контролюють їх діяльність [1, с. 255].

До речі, високий рівень ефективності примусового виконання рішень судів підтримується також за рахунок добре розгалуженої системи страхування – в США 70-75% рішень судів виконується шляхом відшкодування збитків страховими компаніями. Платня за роботу судовим виконавцям США віднесена до судових витрат, так само як і платня судовим клеркам та збір за внесення справи до списку справ, що підлягають слуханню. Згідно з більшістю судових рішень судові витрати покриває сторона, що перемагає.

Так, у Республіці Білорусь в систему примусового виконання рішень входять дві самостійні структури: судові виконавці загальних судів та Служба судових виконавців господарських судів [4]. Судові виконавці загальних судів підпорядковуються керівникам судів та органам виконавчої влади в особі управлінь юстиції при виконкомах та Міністерстві юстиції. Служба судових виконавців господарських судів очолюється Головним судовим приставом – начальником управління організації виконавчого провадження і підпорядковується Голові Вищого Господарського Суду [5, с.114].

У Республіці Казахстан у відповідності до ухваленої нової концепції виконавчого провадження функції з виконання судових актів та актів інших органів можуть здійснювати державні та приватні судові виконавці. У жовтні 2010 року набрав чинності Закон Республіки Казахстан «Про виконавче провадження та статус судових виконавців», який запровадив поняття державного та приватного судових виконавців та визначив їх правове положення. Державним та приватним судовим виконавцям надаються рівні права та обов'язки [6, с. 46].

Особливий інтерес щодо служби судових приставів Росії викликає те, що нормативні документи, які регулюють організацію їх діяльності, компетенцію службовців та порядок проведення виконавчих дій мають багато спільних рис з діяльністю органів державної виконавчої служби України. Це не випадково – Федеральні закони «Про судових приставів» [7] та «Про виконавче провадження» [8] набули чинності 6 листопада 1997 року – до прийняття Законів України «Про державну виконавчу службу» [9] та «Про виконавче провадження» [10], розробка законопроектів яких здійснювалась з урахуванням досвіду нашого північного сусіда. Основний наголос зроблено саме на відмінностях російської та української систем примусового виконання рішень.

На чолі служби судових приставів (ССП) стоїть заступник Міністра юстиції РФ – головний судовий пристав РФ. Верхня ланка служби складається з Департаменту судових приставів Міністерства юстиції РФ, очолюваному заступником головного судового

пристава РФ, та з ССП управління військових судів Міністерства юстиції РФ на чолі з головним військовим судовим приставом. Середня ланка – це служби судових приставів органів юстиції федеральних суб'єктів РФ, керівництво якими здійснюють головні судові пристави суб'єктів РФ. Низова ланка ССП – це районні, міжрайонні та відповідним згідно з адміністративно-територіальним поділом суб'єктів РФ підрозділи служби судових приставів, на чолі зі старшими судовими приставами.

Звертає на себе увагу принципова відмінність від вітчизняної системи виконання рішень – рішення військових судів Росії мають виконуватися не територіальними підрозділами ССП, а судовими приставами військових судів. В Україні ж посади військових державних виконавців відсутні, що може свідчити про більшу процесуальну незалежність від судів державних виконавців порівняно з судовими приставами. Про недостатню самостійність територіальних підрозділів ССП говорить і те, що жоден з цих підрозділів не має статусу юридичної особи.

Зокрема, повноваження щодо своєчасного, повного та правильного виконання рішень судів та інших органів лежать виключно на судових приставах-виконавцях. Судові пристави по забезпеченню встановленого порядку діяльності судів покликані здійснювати такі функції: забезпечувати в судах безпеку суддів, засідателів, учасників судового процесу та свідків; виконувати розпорядження голови суду, а також судді та головуючого в судовій залі, пов'язані з дотриманням порядку в суді; виконувати рішення суду або судді про застосування до підсудного та до інших громадян передбачених законом заходів процесуального примусу; забезпечувати охорону будівель судів, нарадчих кімнат та судових приміщень у робочий час; перевіряти підготовку судових приміщень до засідання, забезпечувати за дорученням судді доставляння до місця проведення судового процесу кримінальної справи та речових доказів та їх збереження; підтримувати громадський порядок у судових приміщеннях; взаємодіяти з військослужбовцями військової частини (підрозділу) стосовно конвоювання осіб, що тримаються під вартою, стосовно пи-

тань їх охорони та безпеки; попереджувати та припиняти злочини та правопорушення, виявляти порушників, а у разі необхідності затримувати їх з подальшою передачею органам міліції; здійснювати приведення осіб, що ухиляються від явки до суду або до судового пристава-виконавця; брати участь за вказівкою старшого судового пристава у проведенні виконавчих дій; проходити спеціальну підготовку, а також періодичну перевірку на придатність до дій в умовах, пов'язаних із застосуванням фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї.

До того ж судовий пристав по забезпеченню встановленого порядку діяльності судів вправі застосовувати фізичну силу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю у випадках та у порядку, встановленому законом.

Однак незважаючи на досить широкі права місцевого підрозділу ССП, неузгодженість Федерального законодавства також призводить до певних ускладнень у діяльності підрозділів. Наприклад, закон не передбачає включення в штат підрозділів ССП технічного персоналу, а судові пристави, маючи право попереджати і припиняти злочини, а також затримувати злочинців, разом з тим позбавлені права провадити дізнання та не мають права проведення оперативно-розшукових дій.

Порядок звернення стягнення на майно боржника, права та обов'язки сторін виконавчого провадження, заходи примусового виконання, розподілення грошових коштів, утриманих з боржника, черговість задоволення вимог стягувачів та інші ключові моменти виконавчого провадження за Федеральним законом «Про виконавче провадження» та Законом України «Про виконавче провадження» (в редакції до 28.11.2002 року) – практично співпадають. Втім російська процедура примусового виконання рішень не знає такого виконавчого документа, як виконавчий напис нотаріуса, що швидше за все, викликано іншим, ніж в Україні колом повноважень нотаріальних органів.

Після порушення виконавчого провадження судовий пристав-виконавець надає боржникові строк для добровільного виконання рішення не більше 5 днів.

На відміну від українського законодавства, що регулює порядок примусового вико-

нання, Федеральний Закон «Про виконавче провадження» [8] чітко розрізняє дві фінальні стадії виконавчого провадження – припинення та закінчення виконавчого провадження. Припинення виконавчого провадження має місце у разі відмови стягувача від стягнення, затвердження судом мирової угоди між сторонами, смерті стягувача, недостатності майна підприємства, що ліквідується, скасування судового акта, на підставі якого видано виконавчий документ тощо. Закінчення провадження здійснюється у разі: фактичного виконання виконавчого документа, повернення виконавчого документа на вимогу стягувача або суду, повернення документа через фінансову неспроможність боржника або неможливість встановлення його місця мешкання, спрямування документа до іншого ССП та ін. Характерно, що судовий пристав-виконавець має право закінчити виконавче провадження у разі надіслання виконавчого документа до підприємства або організації для утримання боргу з заробітку боржника, таким чином, контроль за порядком утримань боргу бухгалтерією підприємства з заробітної платні боржника в Росії – відсутній.

Істотною є і роль суду в виконавчому провадженні Росії. Так, судовий пристав-виконавець не вправі самостійно приймати рішення про зупинення або припинення виконавчого провадження. Це виключна прерогатива суду (загальної юрисдикції та арбітражного, залежно від того, який суд видав виконавчий документ), який вирішує зазначені питання винесенням ухвали про припинення або зупинення виконавчого провадження.

За невиконання боржником рішення суду в строк, наданий для добровільного виконання, судовий пристав-виконавець стягує з боржника виконавський (исполнительский) збір у розмірі 7 відсотків від суми, яка підлягає стягненню. За рішеннями немайнового характеру з боржника-фізичної особи стягується збір у розмірі 5 мінімальних розмірів оплати праці, а з юридичної особи – 50. Частина виконавського збору у розмірі 30 % відраховується до федерального бюджету, а решта – надходить у позабюджетний фонд розвитку виконавчого провадження.

Оскарження дій судових приставів-виконавців здійснюється виключно через суд

(загальної юрисдикції або арбітражний) протягом 10 днів з моменту вчинення судовим приставом оскаржуваних дій (або з моменту відмови у вчиненні дій). Можливість оскарження дій судових приставів старшому судовому приставу чинним російським законодавством – не передбачена.

Нагляд за діяльністю судових приставів, розгляд заяв про вчинення судовими приставами злочинів та розслідування цієї категорії злочинів – покладені на органи прокуратури Російської Федерації.

З даного короткого порівняльного експерсу в російську систему виконання рішень видно, що в основних моментах щодо вирішення такого важливого питання як виконавче провадження в Росії та Україні існують як подібні підходи, так і подібні проблеми.

Деякі країни, з якими межує Україна, також можуть послужити прикладом того, як ефективно запровадити цей інститут. Такі держави, як Угорщина, Болгарія та Словенія, обрали подвійну модель виконавчої служби, за якої не лише державні, але й приватні виконавці можуть виконувати судові рішення. А в Румунії існує лише один вид виконавців – приватні судові службовці.

В Україні говорити про подвійну модель поки що зарано, оскільки передача всіх повноважень щодо виконання судових рішень приватним виконавцям може спричинити хаос. Враховуючи особливості менталітету та правової культури української нації, слід особливо зважено підійти до регламентації порядку набуття особою статусу приватного виконавця, здійснення контролю за його діяльністю та застосування санкцій щодо приватного виконавця. У багатьох країнах, де діє приватна виконавча служба, цей вид діяльності підлягає ліцензуванню, що в сучасних умовах було б прийнятним і для України. Винагорода приватного виконавця має бути гідною, а відповідальність за неналежне виконання своїх повноважень – адекватною. Тобто необхідно створити умови, за яких статус приватного виконавця не буде легкодоступним, і особа боїтиметься його втратити. Це забезпечить старанність, ініціативність і відповідальність виконавця.

На даному етапі, безперечно, не можна прирівнювати статус приватного виконавця

до статусу державного. Повноваження приватного виконавця мають бути обмежені. Незважаючи на всі позитивні ознаки, які притаманні приватним виконавцям, у компетенції державних виконавців мають залишитися справи, що стосуються державного інтересу, державного майна, прав дитини тощо.

До того ж необхідно сформувавши систему для сертифікації приватних виконавців, створити дієву систему контролю за їх професійною діяльністю. І, звичайно ж, необхідно чітко розмежувати повноваження «приватників». Наприклад, у деяких країнах, де діють приватні виконавці, у перехідний період, 3–5 років, їх компетенція не поширювалась на випадки, коли у справі відповідачем була держава, а також на майнові справи.

Враховуючи характерні ознаки та форми перерозподілу власних повноважень органів, що здійснюють повноваження, пов'язані із виконанням судових рішень, доцільно їх згрупувати у централізовані та децентралізовані системи виконавчого провадження.

Централізовані системи виконавчого провадження сформувалися у наступних країнах, як Росії, Киргизстан, Білорусь, Швеції, Іспанії та інших. При цій моделі виконавчого провадження створюється організаційно самостійний орган, уповноважений у сфері примусового виконання, із вертикально-інтегрованою структурою управління, яка, як правило, відрізняється складністю та багаторівневістю. Тобто централізована система виконавчого провадження характеризується наступними елементами: наявність єдиного державного органу примусового виконання; наявність механізму правового регулювання процесу виконання судових актів та актів інших органів, встановленого законодавством [5, 112].

Для децентралізованих систем виконавчого провадження характерне делегування державою частини повноважень у сфері цивільного виконавчого провадження недержавним організаціям та приватним особам. Такі системи функціонують у США, Канаді, Франції та деяких інших державах. Децентралізована система виконавчого провадження має різну відомчу підпорядкованість органів та посадових осіб, які здійснюють примусове виконання, диференціацію ві-

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено ознаки та форми перерозподілу власних повноважень органів, що здійснюють повноваження пов'язані із виконанням судових рішень, що надало можливість згрупувати їх у централізовані та децентралізовані системи виконавчого провадження. Доведено, що зарубіжний досвід діяльності органів, що здійснюють повноваження пов'язані із виконанням судових рішень сприяє підвищенню ефективності діяльності Державної виконавчої служби України, зміцненню її організаційно-правової структури і, як наслідок, забезпеченню гарантій захисту прав і охоронюваних законом інтересів громадян та юридичних осіб у процесі виконавчого провадження.

домств, що виконують ліцензійні, контрольні та наглядові функції. Окрім того, децентралізація проявляється також і в правовому регулюванні процесу примусового виконання. При цьому відсутній єдиний правовий механізм, а порядок та умови виконавчого провадження встановлюються актами делегованого законодавства [6, с. 45].

Висновок

Водночас треба усвідомлювати, що вирішення проблем виконання судових рішень має бути комплексним. Всебічне реформування діяльності органів державної виконавчої служби сприятиме підвищенню ефективності діяльності єдиного в Україні органу примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) – Державної виконавчої служби України, зміцненню її організаційно-правової структури і, як наслідок, забезпеченню гарантій захисту прав і охоронюваних законом інтересів громадян та юридичних осіб у процесі виконавчого провадження.

Література

1. Фіолевський Д. П. Державна виконавча служба в Україні : навч. посіб. / Д.П. Фіолевський, С. Ю. Лобанцев, Є. І. Мезенцев. – К. : Алерта, 2004. – 564 с.
2. Колонтаевская Я. Ф. Подготовка сотрудников правоохранительных органов в США / Я. Ф. Колонтаевская, Г. Н. Цепкое //

SUMMARY

The article explores the signs and forms of redistribution own powers of exercising powers related to the execution of court decisions that allowed them to be grouped in centralized and decentralized system of enforcement proceedings. It is proved that the foreign experience of bodies exercising powers related to the execution of judgments enhances the effectiveness of the State Executive Service of Ukraine, the strengthening of its legal structure and, consequently, to guarantee the protection of the rights and lawful interests of citizens and legal persons in the executive production.

Деятельность правоохранительных органов зарубежных стран : сб. матер. – Вып. – М. : Академии управления МВД России, 2001– 163 с.

3. Кононов О. В. Судебные приставы : вчера, сегодня, завтра / О. В. Кононов, Ю. Г. Кокарев // Государство и право. – 1999. – № 1. – С. 74–79.

4. Гражданский процесс. Особенная часть / под. ред. Т. А. Беловой, И. Н. Колядко, Н. Г. Юркевича. – Минск, 2002. – 337 с.

5. Селезнев В. А. Исполнительное производство в зарубежных странах : организационно-правовой аспект / В. А. Селезнев // Журнал зарубежного законодательства и сравнительного правоведения. – 2010. – № 4 (23). – 220 с.

6. Мальцева Є. В. Порівняльний аналіз систем виконавчого провадження в Україні та зарубіжних державах / Є. В. Мальцева // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. – Серия «Юридические науки». – Т. 26 (65). – 2013. – № 1. – С. 44–48.

7. О судебных приставах : Федеральный закон от 21.07.1997 № 118-ФЗ [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://text.document.kremlin.ru/SESSION/PILOT/main.htm>

8. Об исполнительном производстве : Федеральный закон от 02.10. 2007 № 229-ФЗ [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://text.document.kremlin.ru/SESSION/PILOT/main.htm>

9. Про державну виконавчу службу : Закон від 24.03.1998 р. № 202/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998 р. – № 36. – Ст. 243.

10. Про виконавче провадження : Закон України від 21.04.1999 р. № 606-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/606-14/ed20101213>